

احسان ناجی و سحر پرتوی کیان از نمایش «خرس» به «صبا» می‌گویند

## «خرس» یک کمدی شریف

زهرا سادات مصطفوی

گفت و گو

نمایشنامه «خرس» اثر آنتوان چخوف از متون محبوب در ایران، از ۲۱ مهرماه روی صحنه رفته و تا ۱۲ آذرماه در فرهنگسرای نیاوران سالن گوشه بر روی صحنه است. این نمایش به کارگردانی احسان ناجی و سحر پرتوی کیان و بازی حامد شریفی، مریم جعفری و پوریا عبدی است. «خرس» داستان تقابل یک زن و مرد از دو طبقه متفاوت اجتماعی است که برای حفظ منافع شخصی خود تصمیم می‌گیرند عاشق یکدیگر نشوند. گروه نمایشی گفته است این نمایش نگاهی نو به نمایشنامه «خرس» دارد که باز نویسی متن را احسان ناجی انجام داده است. «خرس» هر شب ساعت ۲۰ اجرا می‌شود. این نمایش هر شب به جز سه‌شنبه‌ها روی صحنه است و برخلاف رویه رایج در تئاتر، روزهای شنبه تعطیل نیست. در این باره گفت‌وگویی با احسان ناجی و سحر پرتوی کیان کارگردانان این نمایش داشته‌ایم که در ادامه می‌خوانید.



احسان ناجی

**ما دغدغه‌های اجتماعی را به صورت کاریکاتور در آورده‌ایم**

لطفا بفرمایید چرا از بین نمایشنامه‌های متعدد چخوف نمایشنامه «خرس» را برای اجرا انتخاب کردید؟

من در سال‌های گذشته نمایش «خرس» را کار کرده بودم، ضمن اینکه در این اواخر مشاور پروژه‌های به همین نام بودم که به سرانجام نرسید. طبق پیشنهادات دوستان از جمله سحر پرتوی کیان روی نمایشنامه «خرس» تمرکز کرده و به دلیل آمادگی پیشین این اثر را آماده اجرا کردیم. قصدمان از اجرای این نمایشنامه این بود که کمدی کار کنیم که بتوان آن را با رویدادهای روز جامعه تطابق داد. نمایش «خرس» یک اثری است راجع به مسائل امروز جامعه و اتفاقاتی که خیلی آن را شاهد هستیم و این موضوع به ما اجازه داد که بیشتر در این نمایشنامه خود را دخیل کنیم. فضای این نمایش یک فضای روستایی است و شخصیت‌ها بسیار عربان رفتار می‌کنند و هیچ ظاهر عجیب و غریبی از خود نمی‌سازند. مادر نمایش «خرس» توانستیم این موضوع را به فضای اجتماعی امروز گره بزنیم و مخاطب نیز با شخصیت‌های نمایش بسیار خوب کنار آمده به این دلیل که افرادی از جنس خود را در طول نمایش مشاهده می‌کند.

**مسائل اجتماعی و اقتصادی که در نمایش شاهد آن هستیم تا چه اندازه دغدغه شخصی شماست؟**

قطعا این موضوع دغدغه شخصی من و همه است. ما دغدغه‌های اجتماعی را به صورت کاریکاتور در آورده‌ایم و به آن‌ها خندیدیم و تماشاگر به مسئله‌ای که بارها برایش اتفاق افتاده می‌خندد و یاد طنز به آن نگاه می‌کند.

**کمدی نمایش توانسته موفق باشد و مخاطب را با خود همراه کند؟**

ویژگی آثار مهم در ادبیات نمایشی جهان این است که مسئله‌ای را عنوان می‌کنند که تمام جغرافیای جهان را شامل می‌شود مثل نمایشنامه هملت که بعد از سال‌ها زنده است و مخاطبان زیادی دارد. این نمایشنامه هم همین گونه است و مخاطبان به خوبی آن را درک و باور می‌کنند زیرا مدام با آن در ارتباط هستند.

**لطفا یک مقدار از همکاری و کارگردانی مشترک با خانم پرتوی کیان بفرمایید.**

با اینکه خیلی از پروژه‌های مشترک در این مقوله به سرانجام نرسیده‌اند اما ما به دلیل همسو بودن افکارمان به این موضوع دچار نشدیم. ویژگی کار ما این است که هر کدام در بخش خاصی تخصص داریم و آن بخش مختص به خود ماست؛ وارد بحث و جدل نمی‌شویم و تنها به پیشرفت هدف کار توجه می‌کنیم.

**بازیگران نمایش به چه صورت انتخاب شدند؟**

زمانی که من نمایشنامه را می‌خوانم یا باز نویسی می‌کنم خیلی به رفتار بازیگران در آن توجه می‌کنم. مسلما فیزیک، صدا و خیلی از المان‌ها برای انتخاب بازیگر وجود دارد. ما در این نمایش بازیگرانی را انتخاب کردیم که از لحاظ ظاهری بسیار با نقش همراه هستند.

**چرا از بازیگران چهره برای بیشتر دیده شدن نمایش استفاده نکردید؟**

اصلا مشکلی ندارد که یک چهره شناخته شده وارد تئاتر شود اما تخصص در این زمینه بسیار مهم است. هر کسی که تخصص داشته باشد می‌تواند وارد شود و جای هیچ اعتراضی هم نیست. برای من کار کردن با چهره‌ها کمی سخت و انعطاف بدنی بازیگران و همراهی با کارگردان بسیار مهم است.

**از اجرا در فرهنگسرای نیاوران رضایت دارید؟**

ما از اجرا نمایش در فرهنگسرای نیاوران بسیار خوشحال هستیم. این مجموعه مسئولان بسیار مؤدب و همراهی دارد، همچنین مخاطبی که به این سالن می‌آید مخاطب فرهیخته‌ای است. اما فضای نابرابر تبلیغاتی مخاطب را به سمت تعداد محدودی از نمایش‌ها سوق می‌دهد. اگر در میزان بودجه‌ای که برای تئاتر تعریف می‌شود به گروه‌های مستقل توجه بیشتری شود فکر می‌کنم خیلی از قضایا را حل کند.

**لطفا یک مقدار درباره طراحی صحنه و لباس بفرمایید.**

طراحی صحنه کاملا مرتبط به تغییراتی است که در متن داده شده، ما یک تغییر اساسی در شخصیت زن داستان دادیم که کل نمایش را تحت تاثیر خود قرار داده است. فضا خیلی ذهنی است و ذهنیات کاراکتر زن را به مخاطب نشان می‌دهد و به نوعی این طراحی صحنه سورئال است. درباره طراحی لباس هم فضا را به سمت کمدی سوق دادیم که برای مخاطب جذابیت داشته باشد.

**اگر نکته یا مسئله‌ای به عنوان سخن پایانی وجود دارد بفرمایید.**

در تمام کشورهای متمدن و پیشرفته که اثری تولید و به مرحله اجرا می‌رسد حداقل یک سال آن نمایش روی صحنه است نه تنها در یک تماشاخانه بلکه در چندین تماشاخانه. پیشنهاد می‌کنم در تغییرات گوناگونی که برای تئاتر ایجاد می‌شود، یک اثر نمایشی در بین تماشاخانه‌های شهر و حتی کشور اجرا شود و این برای اقتصاد گروه‌های تئاتری هم ایده مناسبی است.



سحر پرتوی کیان

**کارگردانی تنها دادن میزانشن و ایده روی بازی بازیگران نیست**

**خانم پرتوی کیان چطور شد که شما تصمیم گرفتید این نمایشنامه را روی صحنه ببرید؟**

مادر این سال‌هایی که کار نمایش انجام دادیم و تجربه در زمینه‌های مختلف آن داریم؛ اما زمانی که قرار است کاری را مستقل روی صحنه ببریم افراد زیادی به ما کمک نمی‌کنند و اعتمادی نیست. طی همکاری من و احسان ناجی هزینه‌های حاصل از کار تماما خرج خود کار تئاتر یا تصویر می‌شد و ما دغدغه مالی زیادی داشتیم. آخرین همکاری من و ناجی در تئاتر در سال ۹۳ بود که من دستیار کارگردان بودم. بعد از آن ما به سراغ کار تصویر رفتیم و برای همکاری مجدد با دوستان تصمیم گرفتیم نمایش «خرس» را روی صحنه ببریم. این نمایش دغدغه‌های همه ما را در زمینه اقتصادی نشان می‌دهد و دیگر اینکه زبان طنز این نمایشنامه برای حال بهتر مردم از دیگر انتخاب‌های گروه ما بود.

**زمانی که یک نمایش توسط دو کارگردان اداره شود به نظر می‌رسد کار سخت‌تر است به این دلیل که هر فرد نظرات مختص به خود را دارد. تجربه همکاری کارگردانی مشترک شما به چه صورت بود؟**

از نظر من کارگردانی تنها دادن میزانشن و ایده روی بازی بازیگران نیست. هنر کارگردان این است که گروه را بی‌حاشیه و منسجم کنار هم قرار دهد. زمانی که ما همکاری خود را با یکدیگر شروع کردیم نظراتمان بسیار در یک راستا بود، ایده‌های یکدیگر را قبول داشتیم و هیچ مشکلی باهم نداشتیم و این باعث تداوم همکاری ما شد.

**شما تا چه اندازه به نمایش «خرس» نگاه جدی دارید؛ چه برای اجرا در یک تماشاخانه شاخص‌تر و چه حضور در جشنواره‌های بین‌المللی؟**

همه این موضوعات اتفاقاتی است که یک کارگردان علاقه دارد برای کارش بیفتد. کار تئاتر روند تمرین طولانی دارد، برای گروه‌هایی مثل ما بودجه‌ای در نظر گرفته نشده است. ما سالن‌های دیگر را مد نظر داریم ولی اجاره سالن‌های خصوصی بسیار بالاست. برای حضور نمایش در جشنواره‌های خارجی باید یک فیلم از نمایش تهیه شود که ما موجود داریم و طبق فراخوان جشنواره‌ها باید کار آن را ارسال کنیم.

**اگر نکته یا مسئله‌ای به عنوان سخن پایانی وجود دارد بفرمایید.**

حرف دل تمام گروه‌های تئاتری مستقل این است که مردم و مسئولان با خرید بلیت از ما حمایت کنند، این گروه‌ها از جان و دل مایه می‌گذارند و شاید بازگشت مالی چندانی نداشته باشند ولی عشق آن‌ها به تئاتر بسیار ارزشمند است. برای ما حضور مردم بسیار ارزشمند و بااهمیت است.